Teorie kódování

Kódování bez šumu

Kódování

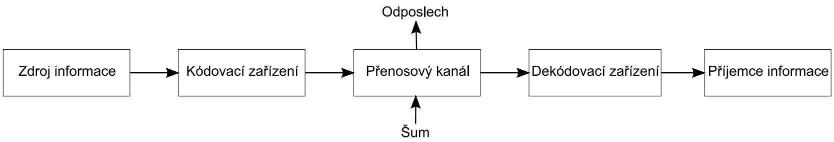

Důvody pro kódování:

- přenosové vlastnosti kanálu
- ekonomičnost (rychlost) přenosu kanálem
- bezpečnostní kódy
- šifrování

Obecné pojmy

Abeceda	$\mathbb{T} = \{t_1, t_2, \dots, t_m\}$
Znak	$t \in \mathbb{T}$
Slovo	$\tau \in \mathbb{T}^n, \tau = t_{i_1} \dots t_{i_n}$
Délka slova	$\lvert\tau\rvert = n$
Velikost abecedy	$\lvert\mathbb{T}\rvert = m$

Prázdné slovo	ε
Množina všech slov	$\mathbb{T}^*$
Množina všech neprázdných slov	$\mathbb{T}^+ = \mathbb{T}^* \setminus \{\varepsilon\}$
Množina všech slov délky n	$\mathbb{T}^n$

Kódování

Kódování = předpis, který každému znaku zdrojové abecedy $\mathbb{Z}$ přiřazuje právě jedno kódové slovo z množiny $\mathbb{A}^+$.

$$\mathcal{K} : \mathbb{Z} \to \mathbb{A}^+$$

$\mathbb{Z} = \{z_1, \ldots, z_r\}$	zdrojová abeceda
z	zdrojový znak
$\zeta = z_{i_1} \ldots z_{i_k}$	zdrojové slovo
$\mathbb{A} = \{a_1, \ldots, a_s\}$	kódová abeceda
a	kódový znak
$\alpha = a_{i_1} \ldots a_{i_l}$	kódové slovo

Kód

Kód = množina všech kódových slov.

$$K = \mathcal{K}(\mathbb{Z})$$

$$\begin{array}{ccc} z_1 & \rightarrow & \alpha_1 \\ z_2 & \rightarrow & \alpha_2 \\ & \vdots & \\ z_r & \rightarrow & \alpha_r \end{array}$$

Prostý kód = kód, ve kterém jsou dvěma různým zdrojovým znakům přiřazena dvě různá kódová slova.

Kódování zdrojových zpráv – $\mathcal{K}^+ : \mathbb{Z}^+ \rightarrow \mathbb{A}^+$

$$\zeta = z_{i_1} \ldots z_{i_k} \Rightarrow \mathcal{K}^+(\zeta) = \mathcal{K}(z_{i_1}) \ldots \mathcal{K}(z_{i_k})$$

Typy kódování

Jednoznačně dekódovatelné kódování

Řekneme, že kódování $\mathcal{K}$ je jednoznačně dekódovatelné $\Leftrightarrow \mathcal{K}^+$ je prosté.

Prefixové kódování

Řekneme, že kódování $\mathcal{K}$ je prefixové, není-li žádné kódové slovo prefixem (předponou) jiného kódového slova.

Blokové kódování

Řekneme, že kódování $\mathcal{K}$ je blokové (s délkou n), jestliže mají všechna kódová slova stejnou délku n.

$$K \subseteq \mathbb{A}^n$$

Poznámka: Každé blokové kódování je prefixové, a tedy jednoznačně dekódovatelné.

Existence prefixových kódů

Věta: Při kódování pomocí s znaků můžeme sestavit prefixový kód s délkami slov $n_1, n_2, \dots, n_r \Leftrightarrow$ platí Kraftova nerovnost

$$s^{-n_1} + s^{-n_2} + \cdots + s^{-n_r} \leq 1$$

Poznámka: Kraftova nerovnost zajišťuje pouze existenci prefixového kódování.

Mc Millanova věta: Pro každé jednoznačně dekódovatelné kódování platí Kraftova nerovnost.

Nejkratší kód

$z_1, \ldots, z_r$ – znaky zdrojové abecedy
$p_1, \ldots, p_r$ – pravděpodobnost výskytu znaku z_i ve zprávě

$$p_1 + p_2 + \cdots + p_r = \sum_{i=1}^{r} p_i = 1, \qquad p_i \in \langle 0, 1 \rangle$$

$n_1, \ldots, n_r$ – délky kódových slov
$\overline{n}$ = průměrná délka kódového slova

$$\overline{n} = n_1\, p_1 + n_2\, p_2 + \cdots + n_r\, p_r = \sum_{i=1}^{r} n_i\, p_i$$

Nejkratší kód

Nejkratším s-znakovým kódováním zdrojové abecedy $z_1, \ldots, z_r$ s pravděpodobnostmi výskytu $p_1, \ldots, p_r$ se rozumí prefixové kódování této abecedy pomocí s znaků, které má nejmenší možnou průměrnou délku slova $\overline{n}$.

Huffmanova metoda

Huffmanova metoda – konstrukce nejkratšího kódu

A) konstrukce binárního nejkratšího kódu

1. zdrojové znaky uspořádáme sestupně podle p_i
2. sečteme poslední dvě pravděpodobnosti a výsledek zařadíme podle velikosti mezi ostatní pravděpodobnosti = redukce
3. opakujeme 2) dokud nedojdeme k součtu 1
4. posledním dvěma znakům přiřazujeme 0 a 1
5. zpětným postupem přiřazujeme sčítancům kódové znaky 0 a 1

Huffmanova metoda

B) konstrukce obecného nejkratšího kódu

$\mathbb{Z} = \{z_1, \ldots, z_r\}$ – zdrojová abeceda
$\mathbb{A} = \{a_1, \ldots, a_s\}$– kódová abeceda

$r \leq s \Rightarrow z_1 \to a_1, \ldots, z_r \to a_r$
$r > s$: výjimečná první redukce:

- sečteme posledních q nejmenších pravděpodobností, $q \in \{2, 3, \ldots, s\}$
- q získáme tak, že v seznamu zdrojových znaků oddělujeme skupiny po $s - 1$ znacích, až zbyde skupina s počtem q znaků

další redukce: po s znacích